

**SPRAWOZDANIE Z I LUBELSKICH DNI PERSONALIZMU
PT. „OSOBA I PERSONALIZM
W MYŚLI KS. PROF. WINCENTEGO GRANATA”
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
26-27 kwietnia 2010 roku**

Niemiecki filozof Max Scheler zauważył, że człowiek jest problematyczny w czasach współczesnych. Właśnie problem człowieka stał się przedmiotem I Lubelskich Dni Personalizmu. Organizatorzy i prelegenci postanowili odczytać w tym względzie myśl polskiego filozofa i teologa – ks. prof. Wincentego Granata (1900-1979).

Konferencję otworzył prorektor KUL, ks. prof. Sławomir Nowosad, który podkreślił doniosłość zagadnienia, zwłaszcza w kontekście współczesnego kryzysu osoby. Wyraził też nadzieję, iż tematyka bytu ludzkiego będzie twórczo rozwijana także w przyszłości przez grono personalistów lubelskich. Głos zabrał też ks. prof. Marek Chmielewski, prodziekan Wydziału Teologii KUL, który zauważył, iż ks. Granat nie tylko głosił personalizm w teorii, ale również realizował go w praktyce.

Konferencja składała się z trzech części tematycznych. Pierwsza z nich nosiła tytuł „Osoba a personalizm”. Przewodniczył jej dr Stanisław Majdański (KUL). Na początku tej części ks. prof. Krzysztof Guzowski (KUL) wprowadził w problematykę Lubelskich Dni Personalizmu. Spróbował on podać określenie personalizmu w sensie węższym (filozoficznym) oraz szerszym (egzystencjalnym). Podkreślił, że jest to kierunek interdyscyplinarny, a jego ostateczne źródło tkwi w Ewangelii. Kolejny referat, który wygłosił ks. prof. Antoni Siemianowski (UAM), przybliżył historię terminów „personalizm” i „humanizm” oraz ich różne pola semantyczne. Ponadto skoncentrował się na boecjańskiej definicji osoby oraz uwypuklił związane z nią trudności, a następnie, posługując się metodą fenomenologiczną, doszedł do własnego określenia osoby jako jedności duchowo-psychiczno-cieleśnej – bytu żyjącego „w-sobie-dla-siebie”. Próbę porównania personalizmu metafizycznego i personalizmu Wincentego Granata podjął ks. prof. Andrzej Maryniarczyk (KUL). Zauważył on, że problem osoby został odślonięty w aspekcie teologicznym i filozoficznym. Jego zdaniem, u podstaw obrazu człowieka leżały różne paradygmaty (agregatu, bóstwa, zwierzęcia, funkcji, relacji, substytucji). Zaprezentował następnie boecjańską definicję osoby i jej dopełnienia w filozofii Akwinaty, Mieczysława Alberta Krąpca i Karola Wojtyły. Podkreślił ponadto, iż personalizm Granata jest kolejną aplikacją substancjalistycznej koncepcji bytu osobowego. Jako ostatni w pierwszej części konferencji zabrał głos ks. prof. Tadeusz Guz (KUL), który zajął się prezentacją różnych redukcjonistycznych wizji osoby w myśli nowożytnej. Jego zdaniem, nowożytność zaczęła się od wystąpienia Marcina Lutra i była związana z uderzeniem przez niego w tradycyjną metafizykę i teologię. W wyniku tego zaczęto poszukiwać nowej racji bytowania człowieka i próbowano odnaleźć ją w materii, duchu, bóstwie czy popędzie. Prowadziło to do zamieszania i kryzysu, który widoczny jest w wielu kie-

runkach myśli nowożytnej i współczesnej (empiryzm brytyjski, idealizm niemiecki, kantyzm, marksizm, tzw. Nowa Lewica).

Część druga, zatytułowana „Osobowość psychiczna, etyczna i społeczna”, składała się z dwóch sesji. Pierwszej z nich przewodniczyła prof. Iwona Niewiadomska (KUL). Najpierw głos zabrał ks. prof. Kazimierz Popielski (KUL), który poruszył kwestię integralności ontologicznej i psychologicznej w myśli ks. Granata oraz możliwości zastosowania jej w zakresie terapii. Książki Profesora ukazały człowieka jako byt mający strukturę osobową, określone jakości oraz otwarty na sferę noetyczną. Podkreślił, iż opis jego integralności jest uzależniony od aspektu, który brany jest pod uwagę. Egzystencja człowieka polega na jego otwartości na różne wymiary bytu, a ostateczną jej perspektywę winien stanowić świat wartości i nieskończoność. Interesujący był wykład prof. Tadeusza Kobierzyckiego (UM), który próbował uchwycić, czym jest „ja” w ujęciu Granata. Wyszedł on od definicji Boecjusza. Na tej podstawie omówił różne aspekty osobowego „ja”: substancjalność, trwałość, bycie duchową formą, integrującym podmiotem pola świadomości, podstawą tożsamości. Podkreślił, iż u Granata jest mowa o „ja” ontycznym, psychicznym, etycznym lub społecznym. Nieodłącznym wymiarem „ja” jest otwarcie na Tajemnicę. Ks. prof. Marian Nowak (KUL) podjął natomiast kwestię dążenia osoby ludzkiej ku wartościom w personalizmie Granata. Wyróżnił w człowieku osobowość wrodzoną i nabytą. Ta druga ma sens etyczny i związana jest z procesem rozwojowym człowieka, który otwiera się na świat wartości. W związku z tym, osoba charakteryzuje się celowością. Dzięki procesowi rozwoju, na który mają wpływ czynniki wewnętrzne, zewnętrzne i duchowe, człowiek realizuje siebie.

Drugą sesję, której przewodniczył ks. dr R. Charzyński (KUL), otworzył ks. prof. Paweł Bortkiewicz (UAM). Skoncentrował się on na społecznym wymiarze osoby u Granata. Zdaniem prelegenta, myśl społeczna lubelskiego personalisty ma swój kontekst negatywny (polemika z marksizmem) oraz pozytywny (myśl E. Mouniera). Uwypuklony został związek społecznej natury człowieka u Granata z jej odpowiednikiem w myśli Tomasza z Akwinu oraz socjologią humanistyczną Floriana Znanieckiego. Wspomniane zostały także dwie ważne kategorie w opisie osobowego życia społecznego: miłość i metanoia. Ks. prof. Alfred Wierzbicki (KUL) podjął zagadnienie autonomii bytu ludzkiego i teocentryzmu. Umieścił je w kontekście pascalskiego sporu o człowieka – człowiek z Bogiem lub bez Niego. Zdaniem autora, autonomia związana jest z negacją Boga. Prowadzi ona do zarzucenia pewnego obrazu człowieka w imię świata bardziej ludzkiego, co w konsekwencji prowadzi do katastrofy. Nie można zapomnieć o tym, że człowiek partycypuje w świecie nadprzyrodzonym, a główną kategorię poznania człowieka stanowi łaska. Dr Kazimierz Krajewski (KUL) zajął się etycznym statusem osoby w myśli Granata i Wojtyły. Podkreślił na wstępie, że różni ich styl analiz, choć obaj powołują się na Akwinatę. Granat daje swój opis osobowości etycznej jako podmiotu rozumnego, dążącego do prawdy i dobra, otwartego na wartości, ubogacającego siebie i ludzkość. Osobowość etyczna może przybierać różne formy i mieć różne treści. Wojtyła wychodzi natomiast od rozumiejącego doświadczenia, na podstawie którego definiuje osobę. Jest ona charakteryzowana poprzez czyn, poprzez który dochodzi do głosu specyfika bytu ludzkiego oraz jego wewnętrzne struktury. Ontologia wypełnia się u niego w aksjo-

logii. Wspólną cechą poglądów Granata i Wojtyły jest personalizm oraz chrystocentryzm (tajemnica człowieka odsłania się w perspektywie Chrystusa).

Część trzecia konferencji, nosząca tytuł „Założenia personalizmu chrześcijańskiego Wincentego Granata”, składała się również z dwóch sesji. Pierwszej przewodniczył ks. dr Grzegorz Barth (KUL). Na jej wstępie swój referat wygłosił ks. prof. Bogumił Gacka (UKSW). Dokonał on porównania personalistycznej chrystologii Granata i J. Ratzingera. Zauważył, że możemy u obu wyróżnić następujące elementy wspólne: dopełnienie antropologii w chrystologii, osobowość i relacyjność bytu boskiego i ludzkiego, dialogiczność Boga i człowieka, podmiotowość stworzenia, chrystopsychologia oraz doniosłość wcielenia boskiego Logosu. Prof. Klauza (KUL) zwrócił natomiast uwagę na Trójcę Świętą jako model komunikacji. Zdaniem prelegenta, Bóg posiada komunikacyjną strukturę bytową. Komunikację trynitarną można rozpatrywać z punktu widzenia egzystencjalnego, agapetalnego, kalotycznego i luminescencyjnego. Komunikacja ta wskazuje na tożsamość bytową, określa granice podmiotowości oraz wyznacza sposób działania. Wyraża się w niej istnienie i dynamizm osób boskich, a jej celem jest powstanie wspólnoty „my”. Ks. dr Rafał Misiak (USz) podjął wysiłek opisu człowieka poprzez pryzmat grzechu pierwotnego i łaski. Myśl Granata w tym względzie zaprezentował w związku z poglądami S. Kierkegaarda i P. Tillicha. Grzech pierwotny pojawił się w wyniku ludzkiego pragnienia bycia podobnym do Boga w określeniu tego, co dobre i co złe. Człowiek przed stanem grzechu jawił się jako ideał natury ludzkiej. Pozostaje on nadal do zrealizowania. Pomocą w tym jest łaska, która chroni jednocześnie człowieka przed iluzją złożenia nadziei w siebie, a nie w Bogu.

Drugiej sesji trzeciej części konferencji przewodniczył prof. Klauza (KUL). Jako pierwszy zabrał w niej głos dr Krzysztof Kamiński (WSP, Łódź), który przedstawił założenia i aktualność humanizmu chrześcijańskiego Granata. Do zasadniczych założeń należą: wiara i miłość chrześcijańska, fakt wcielenia, osoba i nauka Chrystusa, podkreślanie osobowości i integralności człowieka, zwrócenie uwagi na otwartość i dialogiczność bytu ludzkiego. Autorem następnego referatu był ks. dr Grzegorz Barth (KUL), który dokonał porównania między personalizmem integralnym i personalizmem chrześcijańskim. Jego zdaniem, personalizm integralny jest wynikiem syntezy przyrodniczego, filozoficznego i teologicznego spojrzenia na człowieka. Powstał on w opozycji do wszelkich redukcjonizmów; jest swoistą hermeneutyką osoby przez różne jej osobowości. Personalizm chrześcijański stanowi jego dopełnienie, ponieważ ukazuje ostateczną perspektywę rozumienia człowieka, jaką jest osoba Chrystusa. Na zakończenie ks. prof. dr hab. Stanisław Kowalczyk (KUL) przedstawił główne założenia i wyzwania światopoglądu personalistycznego w ujęciu ks. Wincentego Granata. Na wstępie zauważył, iż można mówić o dwóch rodzajach światopoglądu (subiektywistyczno-psychologicznym i obiektywistyczno-doktrynalnym) oraz dwóch rodzajach personalizmu (teoretyczno-światopoglądowym i praktyczno-egzystencjalnym). Do głównych założeń światopoglądu personalistycznego zaliczył realizm ontologiczny i epistemologiczny, pluralizm ontologiczny, substancjalne ujęcie człowieka, egzystencjalizm augustyński, połączenie teocentryzmu i antropocentryzmu w chrystocentryzmie oraz podkreślenie wymiaru aksjologicznego. Wśród wyzwań natomiast można

wyróżnić trzy rodzaje kryzysu: człowieka jako osoby, idei Boga w życiu społecznym oraz kultury humanistycznej.

Na Lubelskie Dni Personalizmu składały się nie tylko powyższe wykłady, ale towarzyszyły im też następujące wydarzenia: wręczenie Krzyża Oficerskiego Orderu Odrodzenia Polski za wybitne zasługi w służbie duszpasterskiej oraz za krzewienie wartości narodowych wśród Polonii Księdzu Biskupowi Ryszardowi Karpińskiemu, przekazanie przez dr Zofię Słońską, siostrzenicę ks. Wincentego Granata, na ręce Księdza Rektora Stanisława Wilka, odznaczenia państwowego, przyznanego pośmiertnie Księdzu Rektorowi Granatowi, prezentacja pierwszej w historii *Encyklopedii Personalizmu* (wydanej w języku włoskim) oraz wręczenie Księgi Jubileuszowej dr Halinie Szumił.

Konferencja dotycząca personalistycznej myśli ks. prof. Wincentego Granata była niewątpliwie istotnym wydarzeniem nie tylko w życiu intelektualnym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, ale też przedstawicieli polskiego personalizmu. Jej walorem była przede wszystkim interdyscyplinarność, zgodna zresztą z zamysłem samego ks. Granata. Spotkali się na niej bowiem specjaliści z różnych dziedzin nauki (filozofii, teologii, socjologii, psychologii, pedagogiki). Szkoda tylko, że niektórzy prelegenci ograniczyli się do zaprezentowania wyników badań z zakresu swoich dyscyplin, a nie podjęli głębszej refleksji nad poglądami samego ks. Granata. Wszystko jednak można nadrobić. Wszak były to, zgodnie z tytułem, dopiero pierwsze dni personalizmu. Przewidywana jest więc przez organizatorów ich twórcza kontynuacja.

Ks. Karol Jasiński
Katedra Opieki Społecznej Paliatywnej i Hospicyjnej
Instytutu Nauk o Rodzinie KUL

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI MIĘDZYNARODOWEJ
PT. „KOŚCIÓŁ – RODZINA – ŻYCIE”
ZORGANIZOWANEJ
PRZEZ INSTYTUT STUDIÓW NAD RODZINĄ UKSW
Łomianki, 7-8 maja 2010 roku

Konferencja Międzynarodowa pt. „Kościół – Rodzina – Życie” została zorganizowana w 35. rocznicę powstania Instytutu Studiów nad Rodziną UKSW w Łomiankach. Na początku konferencji nastąpiło powitanie gości przez dyrektora Instytutu Studiów nad Rodziną, prof. UKSW ks. dr hab. Mieczysława Ozorowskiego. Następnie zostały odczytane przesłania do uczestników J.M. p.o. rektora UKSW ks. prof.